

A műveltségszerzés és tudományszervezés változatai a 18-19. századi Erdélyben

Beszámoló

az MKO-KP-1-2017_1-000056 pályázat keretében végzett kutatásainkról

Projektvezető: Egyed Emese

A 2017 május 1- december 31 között végzett kutatási projektünk tagjai az EME I. szakosztályában is tevékenykednek: Rácz Emese és Csata Adél doktorandusz hallgató (Hungarológiai tanulmányok doktori iskola – BBTE), Boér Máté mesterképzős hallgató (Magyar nyelvészeti és irodalomtudományi tanulmányok mesterképző BBTE, Bölcsészettudományi Kar), Egyed Emese kutatásvezető.

A kutatócsoport az értelmiség tudományművelő, tudásátadó szerepét és a nyomtatott könyvhöz való viszonyát vizsgálta a XVIII. században és a XIX. század legelején. Ezen belül a humántudományos és a természettudományos ismeretek összekapcsolásának formáit, illetőleg a magyar nyelv szerepét (nyelvhasználat és szövegfordítások). Az egyházak hatáskörébe tartozó iskolák, a támogatók és oktatómunkát végző személyek, a tudományos kérdésekhez való viszonyulás problémáit vizsgálta a kutatócsoport törekedve korábban kiadatlan vagy kevésbé értelmezett szövegek azonosítására, közreadására, interpretálására is. A kutatócsoport tagjai kolozsvári kutatómunkájuk mellett a következő kutatóutakon vettek részt: Boér Máté: Teleki Téka Marosvásárhely (júl.6.), Csata Adél és Egyed Emese Szeben Brukenthal Múzeum könyvtára és Állami Levéltár (aug. 28-31).

A továbbiakban bemutatom a csoporttagok egyéni szakmai teljesítményét a jelzett időszakban:

Rácz Emese doktorandusz konferencia-előadásai: *A reformáció 1717-es évfordulójára írt röpiratról – "A reformáció öröksége"*. Egyháztörténeti konferencia, Kolozsvár, 2017. május 4.; *Tankönyvek a nagyenyedi kollégiumban a 18. század közepén. Teleki József (1675–1732) könyvadományának iskolai kiadványa*) - A Reformáció erdélyi bölcsőhelyei. "Könyv, oktatás és reformáció. A protestáns oktatás évszázadai" 2017 október 22-24, Nagyenyed).

Publikációi: *"Bibliothecam (...) az Enyedi Collegiumank maradjon": Teleki József (1675–1732) könyves mecénatúrája = A Telekiek és a kultúra: a 2016. októberi marosvásárhelyi konferencia tanulmányai*, szerk. Bányai Réka, Marosvásárhely, 2017, 91 –112.

Csata Adél doktorandusz publikációi a jelölt időszakban: *Gyarmathi Sámuel és Bethlen Elek koppenhágai útja* In Az idegenség diskurzusai. Válogatás a Sapientia EMTE Csíkszeredai Karán 2017 április 21-22. között zajlott Idegen/Străinul/ Stranger című nemzetközi konferencia nyelv-, irodalom- és kultúratudományi előadásaiból. Lajos Katalin-Tapodi Zsuzsa szerk. Status Kiadó Csíkszereda-Erdélyi Múzeum-Egyesület Kolozsvár. 203-215.; *Román világi énekek magyar kézíratos énekeskönyvekben. Egy kétnyelvű antológia: Égő lángban forog szívem* (1972) in *Doromb: Közköltészeti tanulmányok*, 5, Szerk.. Csörsz Rumen István,

Budapest, Ed. reciti, 2017. Budapest http://reciti.hu/wp-content/uploads/08_Csata_Doromb5.pdf

Konferencia-előadásai: *Erdélyi román tudományos igyekezetek a 18. sz. végén, 19. sz. elején* (A magyarországi és erdélyi tudományosság alakzatai a 18–19. század fordulóján. Aranka György-évfordulós tanácskozás 2017, május 18-20); *Egy interdiszciplináris prédikáció: Benkő József Téli bokkrétája* (Interdiszciplináris párbeszéd VI. Mikro- és makrovilágok – Kolozsvár, október 17); *A historia litteraria Benkő József koncepciójában*. A magyar tudomány napja Erdélyben – Kolozsvár 2017. nov. 25)

Boér Máté mesterképzős hallgató Cicero *Paradoxa* átiratát készítette el. A (XV-)XVI-XVII-XVIII. századi latin nyelvű kiadásokban rendszerint együtt mozgó ötös Cicero-csomag (*De officiis, Cato, Laelius, Paradoxa, Somnium*) szövegei közül ez az egyetlen, amelynek a Kovásznai-féle verzió kivül csak egy további, 1856-os fordításáról tudunk (ott is a csomag része). A pályázati támogatásnak köszönhetően készítette el „*De így kell-e fordítani Cicerót?*” – *Kovásznai, Kazinczy és a Somnium Scipionis két magyar változata* című tanulmányát.

Konferencia-előadásai: Május 19.- Aranka-konferencián, („*De így kell-e fordítani Cicerót?*” – *Kovásznai, Kazinczy és a Somnium Scipionis két magyar változata*) azonos cím alatt elkészült az írott változata is; (július 6-án Marosvásárhelyen a Teleki Tékában tanulmányozta a Kovásznai-miscellaneát és bizonyos Teleki Domokoshoz köthető anyagokat – mindezek egy része a Téka jóváhagyásával digitalizálásra (befényképezésre) került, feldolgozásuk folyamatban van; szeptember 22-én Budapesten (Boér Hunorral) egy, az MTA Tudomány- és Technikatörténeti Osztályközi Állandó Bizottságának szervezésében megrendezett konferencián (A földtörténeti korok és az emberiség ideje A paleontológia és a paleoantropológia 18–19. századi filozófiai és kulturális kontextusai) vett részt, az *Adalékok a földtani-öslénytani magyar szaknyelv történetéhez* (utóbb, módosított és végleges formájában *A kőből valók országa – Adalékok egy rendszertani zsákutca erdélyi történetéhez, különös tekintettel a kövületek osztályozásának problematikájára*) című előadással.

A kutatóévünk sikeres volt, a pályázat a csoporttagok egyéni szakmai kibontakozását is elősegítette.

Kolozsvár, 2017 december 15.

Egyed Emese kutatásvezető